

Вінницький національний медичний університет ім. М.І.Пирогова

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор ЗВО з науково-педагогічної
роботи і міжнародних зв'язків

Інна АНДРУШКО

“29” *серпня* 2025 року

ПОГОДЖЕНО

Завідувачка кафедри психіатрії,
наркології та психотерапії

Софія РИМША

“27” *серпня* 2025 року

СИЛАБУС

**вибіркової навчальної дисципліни
«ТІЛЕСНО ОРІЄНТОВАНА ТЕРАПІЯ»**

Спеціальність	227 Терапія та реабілітація
Освітній рівень	Бакалвр
Освітня програма	ОПП «Фізична терапія», 2023
Навчальний рік	2025-2026
Кафедра	Психіатрії, наркології та психотерапії
Лектор	доцент Теклюк С.В.
Контактна інформація	<i>psychiatry@vntu.edu.ua, вул.Пирогова, 109 (КНП «ВОПНЛ ім.акад. О.І.Ющенко ВОР»), (0432) 507947</i>
Укладачі силабусу	доцент, к.мед.н. Рациборинська-Полякова Н.В. доцент Теклюк С.В.

1. Статус та структура дисципліни

Статус дисципліни	Вибіркова
Код дисципліни в ОПП та місце дисципліни в ОПП	ВК 3.7
Курс/семестр	3 курс (VI семестр)
Обсяг дисципліни (загальна кількість годин/ кількість кредитів ЄКТС)	90 годин /3,0 кредити ЄКТС
Структура дисципліни	Лекцій -10 год Практичні заняття - 36 год Самостійна робота - 44 год В цілому: аудиторні заняття – 51%, самостійна поза аудиторна робота – 49%
Кількість змістових модулів	1
Мова викладання	українська
Форма навчання	Очна

2. Опис дисципліни

Коротка анотація курсу, актуальність. Предметним напрямком дисципліни розвиток можливостей фахівців, здатних в складі мультидисциплінарної реабілітаційної команди або під керівництвом, вирішувати спеціалізовані задачі та практичні проблеми, пов'язані з порушеннями функцій органів та систем, зокрема, опорно- рухового апарату, нервової, серцево-судинної та дихальної систем із застосуванням положень, теорій та методів тілесно-орієнтованої терапії. Курс орієнтований на отримання сучасних знань щодо основних проблем соматичних проявів в структурі різних груп захворювань, клінічних особливостей соматоформних та психосоматичних розладів, нейро-фізіологічних механізмів реалізації тілесно-орієнтованої психотерапії.

Передреквізити. Для успішного засвоєння дисципліни студенту необхідні знання, отримані в процесі вивчення наступних дисциплін загальної підготовки:

філософія з основами академічної доброчесності, основи правознавства (за професійним спрямуванням), фізіологія людини з фізіологією рухової активності, біологічна хімія з біохімією рухової активності, модель надання реабілітаційних послуг.

Мета курсу та його значення для професійної діяльності. Метою дисципліни є сформувати базові знання для забезпечення участі фізичного терапевта в роботі мультидисциплінарної реабілітаційної команди, вирішення комплексних завдань відносно корекції стану здоров'я з порушеннями функціонування опорно-рухового апарату, нервової системи та проблем, які виникають при захворюваннях внутрішніх органів дорослих та дітей застосовуючи знання із сфери ментального здоров'я; визначати у комплексі соматичних проявів в структурі різних груп захворювань, клінічних особливостей соматоформних та психосоматичних розладів, нейро-фізіологічні механізми реалізації тілесно-орієнтованої психотерапії; набути уміння застосувати діагностичні прийоми в тілесно-орієнтованій терапії; навчитись правильно обирати та використовувати релаксаційно-сугестивні методи психотерапії відповідно до потреб та можливостей пацієнта/клієнта; формувати індивідуальні підходи до реалізації методик тілесно-орієнтованої терапії; опанувати методи діагностики та обрати найбільш раціональні підходи до лікування, реабілітації та профілактики з позицій тілесно-орієнтованої терапії.

Постреквізити. В процесі вивчення дисципліни набуваються знання, необхідні для успішного засвоєння дисциплін професійної підготовки, а саме: основи фізичної та реабілітаційної медицини, основи фізичної терапії, ерготерапії, міжнародна класифікація функціонування, що передбачає інтеграцію викладання з цими дисциплінами та застосування отриманих знань, умінь та навичок в процесі подальшого навчання та у професійній діяльності.

Результати навчання.

Після успішного вивчення дисципліни здобувач зможе:

1. Аналізувати будову, нормальний та індивідуальний розвиток людського організму та його рухові функції, та можливості впливу тілесно-орієнтованої терапії з метою корекції порушень, концептуальний базис психо-соматичних взаємозв'язків та клінічні особливості перебігу найбільш поширених соматичних проявів в структурі різних психічних розладів та захворювань, соматоформних та психосоматичних розладів;
2. Класифікувати сучасні методи психотерапії з використанням тілесноорієнтованих практик;
3. Складати план діагностики в тілесно-орієнтованій терапії;
4. Демонструвати володіння сучасними методами психотерапії з використанням тілесноорієнтованих практик;
5. Надавати екстрену допомогу при невідкладних станах;
6. Здійснювати оцінку прогнозу ефективності тілесно-орієнтованих терапевтичних методів;
7. Пояснити основні нейро-фізіологічні механізми реалізації тілесно-орієнтованої психотерапії;
8. Обирати адекватні та інформативні методи діагностики та тілесно-орієнтовані практики;
9. В умовах лікувальної установи, в складі мультидисциплінарної бригади реалізовувати можливості діагностики та корекції в тілесно-орієнтованому підході;
10. Демонструвати володіння морально-деонтологічними принципами медичного фахівця та принципами фахової субординації;
11. Здійснювати реабілітаційні та профілактичні заходи у станах, що супроводжуються порушеннями рухових функцій організму в тілесно-орієнтованому підході;
12. Дотримуватись правил збору анамнезу, заповнювати супровідну документацію.

3. Зміст та логістика дисципліни

Модуль 1 Тілесно-орієнтована терапія	6 семестр 90 год/3,0 кредити	Практичні заняття №№ 1-18
--	------------------------------------	---------------------------

Дисципліна включає 5 тем.

Модуль 1. Тілесно орієнтована терапія та її місце в системі профілактики психічних, соматичних та психосоматичних розладів.

Тема 1. Вступ до предмету тілесно-орієнтованої психотерапії. Психотерапія в загальній медичній системі. Місце ТОТ в системі сучасних методів психотерапії. Психотерапія в етико-правовому контексті.

Тема 2. Соматичні прояви в структурі різних психічних розладів та захворювань. Клінічні особливості соматоформних та психосоматичних розладів.

Тема 3. Концептуальний базис психо-соматичних взаємозв'язків. Нейро-фізіологічні механізми реалізації тілесно-орієнтованої психотерапії.

Тема 4. Діагностика в тілесно-орієнтованої психотерапії: загальні принципи та спеціальні діагностичні прийоми.

Тема 5. Концептуальний базис та вплив на соматичний стан людини різних видів терапії, їх місце в системі профілактики психічних, соматичних та психосоматичних розладів.

Згідно програми основними видами навчальних занять є: а) практичні заняття; б) самостійна робота студентів; в) консультації

Практичні заняття передбачають теоретичне обґрунтування основних питань теми та засвоєння наступних практичних навичок:

- 1) збір анамнезу у пацієнтів/клієнтів з порушенням рухових функцій,

- 2) фізикального обстеження перед застосуванням тілесно-орієнтованих практик;
- 3) проведення діагностики в тілесно-орієнтованій психотерапії;
- 4) вирішення клінічно-орієнтованих ситуаційних задач, що мають експериментальне, клініко-діагностичне або профілактичне спрямування.

На практичних заняттях студенти оформлюють підготовку до занять у робочих зошитах, формулюють висновки до опрацьованої теми та розв'язують клінічно-орієнтовані задачі та ситуаційні тестові завдання.

Самостійна робота студента передбачає підготовку до практичних занять та опрацювання практичних навичок, вивчення тем для самостійної поза аудиторної роботи, підготовка презентацій, таблиць, опрацювання наукової літератури та написання оглядів з наданих тем для індивідуальної роботи. Контроль засвоєння тем самостійної поза аудиторної роботи здійснюється на практичних заняттях та підсумковому контролі з дисципліни.

Тематичні плани практичних занять, тематичний план самостійної поза аудиторної роботи опубліковані на сайті кафедри.

Маршрут отримання матеріалів: Кафедра психіатрії, наркології та психотерапії/Студенту/Очна форма навчання/ Фізична терапія/ 3 курс/Навчально-методичні матеріали/ або за посиланням <https://www.vnmu.edu.ua/> кафедра психіатрії, наркології та психотерапії#. Доступ до матеріалів здійснюється з корпоративного акаунту студента s000XXX@vnmu.edu.ua.

4. Форми та методи контролю успішності навчання

Поточний контроль на практичних заняттях	Методи: усне або письмове опитування, тестування, електронне опитування, розв'язання ситуаційних задач, проведення лабораторних досліджень, їх трактування та оцінка їх результатів (оформлення протоколу в робочому зошиті)
Підсумковий контроль (залік) по завершенню вивчення дисципліни (4 семестр)	Згідно положення про організацію освітнього процесу у ВНМУ ім.М.І.Пирогова (посилання https://www.vnmu.edu.ua/загальна-інформація/основні-документи)
Засоби діагностики успішності навчання	Теоретичні питання, тести, клінічно-орієнтовані ситуаційні завдання, практичні завдання, демонстрація практичних навичок

5. Критерії оцінювання

Оцінювання знань здійснюється згідно Положення про організацію освітнього процесу у ВНМУ ім.М.І.Пирогова (посилання <https://www.vnmu.edu.ua/загальна-інформація/основні-документи>)

Поточний контроль	За системою традиційних оцінок: 5 «відмінно», 4 «добре», 3 «задовільно», 2 «незадовільно»
Контроль практичних навичок	За системою традиційних оцінок: 5 «відмінно», 4 «добре», 3 «задовільно», 2 «незадовільно»
Залік (підсумковий контроль)	За 200-бальною шкалою (середня арифметична оцінка за семестр конвертується в бали) Зараховано: від 122 до 200 балів Не зараховано: менше 122 балів (див. Шкалу оцінювання)

Шкала оцінювання дисципліни: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
180-200	A	відмінно	зараховано

170-179,9	B	добре	
160-169,9	C		
141-159,9	D	задовільно	
122-140,99	E	задовільно	
121,99-61	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-60	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Критерії оцінювання знань студента

Оцінювання усної/письмової відповіді під час поточного контролю

Оцінка «**відмінно**» виставляється здобувачу освіти, який глибоко і всебічно засвоїв теоретичний матеріал, грамотно і логічно його викладає. Він чітко відповідає на нестандартні питання за темою заняття, уміє пов'язати матеріал даної теми з вивченими раніше розділами, що свідчить про опанування рекомендованої літератури та здатність аналізувати вивчений матеріал, а також чітко демонструє значення засвоєних теоретичних знань для практичної медицини

Оцінка «**добре**» виставляється здобувачу освіти, який знає і добре володіє теоретичним матеріалом, грамотно його викладає, не допускає неточностей при відповіді, уміє розкрити тему з позицій її медичного значення та практичного застосування, але при цьому відповіді не виходять за межі підручника, методичних рекомендацій.

Оцінка «**задовільно**» виставляється здобувачу освіти, який знає базові поняття та визначення з вивченої теми, але допускає значні неточності або має труднощі при формулюванні відповіді, не розуміє медичних аспектів теми, не може пов'язати теоретичний матеріал із практикою.

Оцінка «**незадовільно**» виставляється здобувачу освіти, який не знає теоретичних основ теми, допускає грубі помилки при відповіді, не розуміє базових понять та визначень, не може пояснити значення теоретичного матеріалу для практичної медицини.

Оцінювання виконання практичних навичок під час поточного контролю

Оцінка «**відмінно**» виставляється здобувачу освіти, який, знає хід та послідовність самостійної навчально-дослідницької роботи для виконання практичного завдання, вишукує оптимальні варіанти постановки мікробіологічного експерименту, демонструє правильне виконання необхідних практичних навичок, та вірно з чіткими формулюваннями узагальнень та висновків, оформлює протокол.

Оцінка «**добре**» виставляється здобувачу освіти, який допускає неточності при виконанні мікробіологічного дослідження, але здатний самостійно виявити допущені помилки та може продемонструвати виконання практичної навички в цілому, акуратно оформлює результати досліджень у протокол практичного заняття.

Оцінка «**задовільно**» виставляється здобувачу освіти, який знає основи практичного завдання, але зазнає труднощів при виконанні мікробіологічного дослідження, не може продемонструвати повну правильну послідовність практичних навичок, не може трактувати в повному обсязі результати проведених досліджень, неохайно оформлює протокол.

Оцінка «**незадовільно**» виставляється здобувачу освіти, який не може продемонструвати виконання практичної навички, зазнає значних труднощів при виконанні мікробіологічних досліджень, порушує порядок виконання практичної роботи, не реєструє хід роботи в протоколі.

Оцінювання виконання тестових завдань та клінічно-орієнтованих ситуаційних задач під час поточного контролю

Оцінка «**відмінно**» виставляється здобувачу освіти, який при проведенні тестового контролю допускається не більше 10% неправильних відповідей (обсяг правильних

відповідей 90-100%). Під час розв'язання клінічно-орієнтованих тестових завдань надає правильні відповіді на всі питання до тесту.

Оцінка «**добре**» виставляється здобувачу освіти, який під час тестового контролю допускає не більше 20% помилок. (обсяг правильних відповідей 80-89%). Під час розв'язання клінічно-орієнтованих тестових завдань надає правильні відповіді на більшість питань до тесту.

Оцінка «**задовільно**» виставляється здобувачу освіти, який робить помилки не більш, ніж в 40% тестових завдань (обсяг правильних відповідей 60,5-79%). Під час розв'язання клінічно-орієнтованих тестових завдань надає правильні відповіді тільки на деякі питання до тесту.

Оцінка «**незадовільно**» виставляється здобувачу освіти, який при тестовому опитуванні правильно розв'язує менше 60% тестових завдань. Під час розв'язання клінічно-орієнтованих тестових завдань не може надати правильні відповіді на питання до тесту.

Оцінювання самостійної роботи студента

Оцінювання самостійної роботи студента здійснюється під час поточного контролю засвоєння тем відповідного змістового модулю на підставі усної відповіді на теоретичне питання, тестування та розв'язання ситуаційних задач з теми для самостійного опанування, оцінювання демонстрації виконання практичної навички згідно практичних цілей певного практичного заняття.

Оцінювання індивідуальної роботи здобувача освіти

Індивідуальна робота не передбачена програмою

6. Політика навчальної дисципліни/курсу

Здобувач освіти має право на отримання якісних освітніх послуг, доступ до сучасної наукової та навчальної інформації, кваліфіковану консультативну допомогу під час вивчення дисципліни та опанування практичними навичками. Політика кафедри під час надання освітніх послуг є студентоцентрованою, базується на нормативних документах Міністерства освіти та Міністерства охорони здоров'я України, статуті університету та порядку надання освітніх послуг, регламентованого основними положеннями організації освітнього процесу в ВНМУ ім.М.І.Пирогова та засадах академічної доброчесності.

Дотримання правил розпорядку ВНМУ, техніки біобезпеки на практичних заняттях. Інструктаж з техніки безпеки, безпеки поведіння у спеціалізованих відділеннях проводиться на першому практичному занятті викладачем. Проведення інструктажу реєструється в Журналі інструктажу з техніки безпеки. Студент, який не пройшов інструктаж, не допускається до практичних занять.

Вимоги щодо підготовки до практичних занять. Здобувач освіти повинен бути підготовленим до практичного заняття згідно наведених в методичних рекомендаціях питаннях, тестові завдання до поточної теми мають бути розв'язані, схеми та таблиці заповнені.

На заняття слід приходити вчасно, без запізнення. Здобувач освіти, який запізнився більше, ніж на 10 хвилин на заняття, не допускається до останнього і повинен його відпрацювати в установленому порядку.

На практичних заняттях студент має бути одягнений в робочу форму (медичний халат, шапочка). Студенти, які не мають робочої форми, не допускаються до заняття.

Здобувач освіти повинен дотримуватись правил безпеки на практичних заняттях та під час знаходження у приміщеннях кафедри.

Під час обговорення теоретичних питань студенти мають демонструвати толерантність, ввічливість та повагу до своїх колег та викладача; при виконанні практичних завдань робоче місце має зберігатись у порядку та бути прибраним після виконання практичної роботи.

Використання мобільних телефонів та інших електронних девайсів. Використання мобільних телефонів та інших електронних пристроїв на занятті допускається тільки під час електронного тестування або опитування.

Академічна доброчесність. Під час вивчення дисципліни студент має керуватись Кодексом академічної доброчесності ВНМУ ім.М.І.Пирогова (<https://www.vnmu.edu.ua/зagalna-інформація/основні-документи> / Кодекс академічної доброчесності). При порушенні норм

академічної доброчесності під час поточного та підсумкових контролів студент отримує оцінку «2» та повинен її відпрацювати своєму викладачу в установленому порядку протягом не менш ніж два тижні після завершення курсу.

Пропуски занять. Пропущені заняття відпрацьовуються в порядку, установленому в Положенні про організацію освітнього процесу у ВНМУ ім.М.І.Пирогова (посилання <https://www.vnmu.edu.ua/загальна-інформація/основні-документи>) у час, визначений графіком відпрацювань (опублікований на сайті кафедри <https://www.vnmu.edu.ua/кафедра-мікробіології#>) викладачу, який проводить практичні заняття в групі. Для відпрацювання пропущеного заняття здобувач освіти має відповісти усно з відповідної теми та розв'язати клінічно-орієнтовані завдання.

Порядок допуску до підсумкового контролю з дисципліни наведений в Положенні про організацію освітнього процесу у ВНМУ ім.М.І.Пирогова (посилання <https://www.vnmu.edu.ua/загальна-інформація/основні-документи>). До підсумкового контролю допускаються студенти, які не мають пропущених невідпрацьованих практичних занять та отримали середню традиційну оцінку не менше «3».

Вирішення конфліктних питань. При виникненні непорозумінь та претензій до викладача через якість надання освітніх послуг, оцінювання знань та інших конфліктних ситуацій, студент повинен подати спершу повідомити про свої претензії викладача. Якщо конфліктне питання не вирішено, то студент має право подати звернення до завідувача кафедри згідно Положення про розгляд звернень здобувачів вищої освіти у ВНМУ ім.М.І.Пирогова (<https://www.vnmu.edu.ua/загальна-інформація/основні-документи>).

Політика в умовах змішаного навчання. Порядок змішаного навчання регулюється Положенням про запровадження елементів дистанційного навчання у ВНМУ ім.М.І.Пирогова (<https://www.vnmu.edu.ua/загальна-інформація/основні-документи>). Основними навчальними платформами для проведення навчальних занять є Microsoft Team, Google Meets. Порядок проведення практичних занять, відпрацювань та консультацій під час змішаного навчання оприлюднюється на веб-сторінці кафедри (<https://www.vnmu.edu.ua/> кафедра психіатрії, наркології та психотерапії / Студенту або <https://www.vnmu.edu.ua/> кафедра психіатрії, наркології та психотерапії / Новини).

Зворотній зв'язок з викладачем здійснюється через месенджери (Viber, Telegram, WhatsApp) або електронну пошту (на вибір викладача) в робочий час.

7. Навчальні ресурси

Навчально-методичне забезпечення дисципліни (методичні рекомендації до практичних занять та СРС) оприлюднено на сайті кафедри. Маршрут отримання матеріалів <https://www.vnmu.edu.ua/> кафедра психіатрії, наркології та психотерапії / Студенту.

Рекомендована література

Основна

1. Александер Ф., Фельденкрайц М., Янов А. Керівництво з тілесно-орієнтованої терапії./ К., 2007. - 256 с.
Фредеріка Александера, Моше Фельденкрайца та Артура Янова
2. Бессел ван дер Колк. Тіло веде лік. / Бессел ван дер Колк – К.: «Vivat», 2022. - 624 с.
3. Ерфорд Б. 45 основних технік психологічного консультування. / Б. Ерфорд – К.: 2024. - 590 с.
4. Кобихно І. Ресурсобаланс: я з моїм тілом серед людей. / Ірина Кобихно - К.: «НАІРІ», 2024. - 184 с.
5. Миллер Аліс. Бунт тіла. / Миллер А. – К., 2023 – 224с.
6. Психотерапія за Габбардом: посібник: 2-е видання / за ред. Голлі Крісп, Глена О. Габбарда – К.: «Медицина», 2024. - 912 с.
7. Методичні рекомендації розроблені на кафедрі.

Допоміжна

1. Бережанський А. Практики емоційної самопомоги: Тілесно-орієнтована психотерапія. / Андрій Бережанський, Олександра Горячкіна (ілюстрації) – видавництво «СВАРОГ», 2024. – 482 с.
2. Джеймс К. Тілесний процес. Робота з тілом у психотерапії. / Кепнер Джеймс – К., 2024. – 294 с.

Інформаційні ресурси

Електронна адреса сайту університету: <http://vnmuedu.ua>

Електронна адреса сайту бібліотеки університету: <http://library.vnmuedu.ua>

Всесвітня організація охорони здоров'я <http://www.who.int/en/>

Центр тестування <https://www.testcentr.org.ua/uk/>

МОЗ України <https://moz.gov.ua/>

Центр громадського здоров'я МОЗ України <https://phc.org.ua/kontrol-zakhvoryuvan>

Інтернет сайт кафедри психіатрії та наркології ВНМУ ім. М.І, Пирогова - <http://vniTiu.edu.ua>.

Інтернет сайти, рекомендовані кафедрою студентам для пошуку додаткової інформації з психіатрії та наркології: <http://e-psi.ru>, <http://psychiatry.m>, <http://psvchoreanimatology.org>.
<http://neuroleptic.ru>, <http://ncpz.ru>.

<http://psyandneuro.ru/> Психіатрія & Нейронауки

<https://neuronews.com.ua/#gsc.tab=0> Нейронews

<https://cpnp.org/> College of Psychiatric and Neurologic Pharmacists

8. **Розклад та розподіл груп по викладачам** опублікований на веб-сторінці кафедри (<https://www.vnmuedu.ua/> кафедра психіатрії, наркології та психотерапії / Студенту).

9. **Питання до підсумкового контролю дисципліни** опубліковані на веб-сторінці кафедри (<https://www.vnmuedu.ua/> кафедра психіатрії, наркології та психотерапії / Студенту).

Силабус з дисципліни «Основи профілактики залежностей» обговорено та затверджено на засіданні кафедри психіатрії, наркології та психотерапії протокол № 1, від «29» серпня 2024 року

Відповідальний за курс

доцент Сергій ТЕКЛЮК

Завідувачка кафедри психіатрії, наркології та психотерапії

професор

Софія РИМША